

عنوان و نام پدیدآور: جهت گیری الهی - فرهنگی در تدریس رشته علوم و مهندسی محیط زیست دوره کارشناسی / شیرین آقاجفی... [و دیگران].

مشخصات نشر: قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۲۹۲ص.: مصور (رنگی)، جدول: ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک: ۳-۰۳۲-۵۳۱-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: شیرین آقاجفی، روح الله مروتی، احد ستوده، غلامرضا زارعی.

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۸۵] - ۲۹۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: مهندسی محیط زیست -- راهنمای آموزشی (عالی)

موضوع: Environmental engineering -- Study and teaching (Higher)

موضوع: حفاظت محیط زیست -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع: Environmental protection -- Religious aspects -- Islam

شناسه افزوده: آقاجفی، شیرین، ۱۳۵۲-

شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها. دفتر نشر معارف

رده بندی کنگره: TD۱۵۷

رده بندی دیویی: ۶۲۸/۰۷۶

شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۶۵۳۵۲

جهت گیری الهی - فرهنگی
در تدریس رشته علوم و
مهندسی محیط زیست
دوره کارشناسی

دکتر شیرین آقاجفی

حجت الاسلام روح الله مروّتی

دکتر احد ستوده

دکتر غلامرضا زارعی

جهت گیری الهی - فرهنگی در تدریس رشته علوم و مهندسی محیط زیست

- نویسندگان: دکتر شیرین آقاجفی (استادیار دانشگاه آزاد اسلامی)،
حجت الاسلام روح الله مروّتی، دکتر احد ستوده و دکتر غلامرضا زارعی
 - ویراستار: آصف نجیبیان
 - طراح جلد: محمدمهدی میرزایی
 - صفحه آرا: محمدمهدی میرزایی
 - شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 - شابک: ۳-۰۳۲-۵۳۱-۹۶۴-۹۷۸
-

برگ سبزی تقدیم به

قدرتی لایزال، نوری تابناک و عشقی جاودان
که در همهٔ مراحل زندگی مان یاری اش را به طور
محسوس دریافته، نشانه هایش را در سرتاسر جهان
دیده و بدان ها معترفیم در حالی که حق بندگی اش را
آن گونه که شایسته او بود، انجام نداده ایم.

با صد هزار جلوه برون آمدی که من

با صد هزار دیده تماشا کنم تو را

تقریظ دکتر محمدرضا اختصاصی
استاد نمونه کشوری در سال ۱۳۹۶
استاد دانشکده منابع طبیعی دانشگاه یزد

به نام آفریننده هستی

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ

به استناد این آیه شریف برای دستیابی به بدایع و نهفته‌های آفرینش باید در طبیعت سیروسفر کرد و برای پی بردن به حقایق و رمز و رازهای تودرتوی جهان هستی باید چشم‌ها را خوب باز کرد و قدرت هوش و عقل را به خوبی به کار گرفت. در این صورت است که می‌توان از جهان هستی به خوبی توشه برگرفت و برای جهان دیگر نیز ذخیره کرد. به بیان سعدی:

برگ درختان سبز پیش خداوند هوش

هر ورقی دفتری است معرفت کردگار

مصرع اول به عالمان هوشمند علوم طبیعی اشاره دارد و نه به همه آنها و مصرع دوم به این نکته مهم اشاره می‌کند که شناخت و درک انسان‌های دانشمند از دفتر بی‌انتهای آفرینش تنها به اندازه ورقی بیش نیست. آن‌هم در صورتی که با بصیرت باشند.

از آنجا که نگارش مقدمه‌ای بر کتاب حاضر را به عهده این حقیر گذاشتند، با مطالعه اجمالی و برداشت اندک خویش از محتوای آن، اذعان می‌کنم، این نوشتار که با همکاری و کوشش شماری از متخصصین علوم طبیعی و دینی به زیور طبع آراسته شده است، از جمله دستاوردهای بدیع و نوینی است که حکایت از توانمندی‌های مشترک حوزه و دانشگاه دارد.

به قول استاد شهید مرتضی مطهری، علم و ایمان همچون بال‌های کبوتری است که به او قدرت پرواز می‌دهد؛ و گرنه با یک بال پریدن مسیری بی‌هدف و به دور خود پیچیدن است. به یقین نگاه تلفیقی به علوم طبیعی و الهی نه تنها بر تکامل دانش و نیروی اندیشه انسان‌ها می‌افزاید، بلکه در ذهن دانشجو تأثیر بیشتری داشته، می‌تواند بر انگیزه‌های فراگیری آن‌ها تأثیر گذارتر باشد. در این راستا دانشجو نیز خواندن و فراگیری علوم طبیعی را بی‌ثمر و پوچ و منحصر به عالم ماده نمی‌داند و با فراگیری این علوم، قدرت درک خود را از حقایق جهان هستی افزایش می‌دهد و از آشنایی و شناخت خداوند متعال لذت بیشتری خواهد برد. در این هنگام است که فراگیری علوم طبیعی، تنها ابزاری برای معاش در جهان مادی و ارتزاق به شمار نمی‌آید و فراگیری علم، اقدام و عمل، حفاظت از نعمت‌های الهی و از همه مهم‌تر تعالی بخشیدن به معرفت الهی را به دنبال خواهد داشت.

یقیناً نگارندگان این کتاب نیز ادعایی بر کامل و بی نقص بودن نوشتار خود ندارند و آن را چراغی فراسوی دیگر علاقه‌مندان و پژوهشگرانی می‌دانند که در این مسیر گام برمی‌دارند. زیرا که راه علم به‌رغم دانسته‌های بسیار، هنوز ناشناخته‌های بی‌شماری دارد. چنان‌که هاتف اصفهانی، عارف مسلمان، فرموده است:

دل هر ذره را که بشکافی آفتابیش در میان بینی

امیدوارم انتشار این کتاب برای همه نویسندگان و خوانندگان و نیز منتقدان و تذکردهندگان کاستی‌های کتاب، خاصه اساتید عزیز رشته محیط‌زیست و دیگر رشته‌های علوم طبیعی و الهی سودمند و موجب تعالی و خیر و برکت باشد و ما شاهد نشر آثار دیگر بانگاه تلفیقی در دیگر رشته‌های علوم طبیعی و الهی باشیم.

فهرست

مقدمه ۲۵

فصل اول: مفاهیم و مبانی ۳۵

مقدمه ۳۷

۱-۱- مفاهیم ۳۷

۱-۱-۱- تعریف «محیط زیست» ۳۷

۱-۱-۲- تعریف «دانش محیط زیست» ۳۹

۱-۱-۳- بحران های محیط زیستی ۳۹

۱-۱-۴- توسعه پایدار ۳۹

۲-۱- مبانی ۴۱

۱-۲-۱- اساس دانش محیط زیست ۴۱

۲-۲-۱- تأثیر دین باوری بر حفاظت از محیط زیست ۴۲

۳-۲-۱- اخلاق محیط زیست ۴۵

۴-۲-۱- اخلاق محیط زیستی اسلامی ۴۷

۳-۱- باز تعریف «دانش محیط زیست» ۵۵

فصل دوم: توجه به فاعل حقیقی هنگام تدریس..... ۵۷

مقدمه..... ۵۹

۱-۲- معنای توجه به فاعل حقیقی..... ۵۹

۲-۲- خداوند فاعل حقیقی..... ۶۱

۳-۲- انحصار فاعلیت حقیقی در خداوند..... ۶۲

۴-۲- دلایل توجه به فاعل حقیقی هنگام تدریس..... ۶۳

۲-۴-۱- اسلامی شدن دانشگاه..... ۶۳

۲-۴-۲- توجه به هدف آفرینش..... ۶۴

۲-۴-۳- تقویت ایمان..... ۶۵

۵-۲- پیشینه توجه به فاعل حقیقی..... ۶۷

۲-۵-۱- نخست: رابطه علم و دین..... ۶۷

۲-۵-۲- دوم: بررسی سیر تحولات جدایی دین از علم..... ۶۹

۶-۲- شیوه‌های توجه دادن به فاعل حقیقی..... ۷۳

۲-۶-۱- شیوه‌های غیرمستقیم..... ۷۳

۲-۶-۲- توجه به نظم و شگفتی‌های آفرینش (توحیدمحوری)..... ۷۳

۲-۶-۳- اشاره به هدفمندی آفرینش (معادمحوری)..... ۷۴

۲-۶-۴- تأکید بر الطاف و نعمت‌های الهی..... ۷۶

۲-۶-۵- شیوه‌های مستقیم..... ۸۵

۲-۶-۵-۱- طرح جملات خداپاورانه دانشمندان محیط زیست در کلاس..... ۸۵

۲-۶-۵-۲- بیان گزاره‌های علمی با ذکر فاعلیت خداوند..... ۸۸

۷-۲- تدریس با توجه به پیش فرض‌های توحیدی..... ۹۲

۲-۷-۱- محور: مالکیت طبیعت..... ۹۴

۲-۷-۱-۱- نگرش غیر توحیدی: مالکیت انسان بر طبیعت..... ۹۴

۲-۷-۱-۲- نگرش توحیدی: مالکیت مطلق خدا بر طبیعت..... ۹۵

۹۶ ۲-۷-۲-۲ محوریت: تکامل

۹۶ ۲-۷-۲-۱-۲ نگرش غیر توحیدی: تکامل تصادفی

۹۷ ۲-۷-۲-۲-۲ نگرش توحیدی: تکامل با هدایت الهی

۹۸ ۲-۷-۳-۳ محوریت: آفرینش یا پیدایش؟

۹۸ ۲-۷-۳-۱-۳ نگرش غیر توحیدی: پیدایش موجودات زنده

۹۸ ۲-۷-۳-۲-۲ نگرش توحیدی: آفرینش موجودات زنده

فصل سوم: تدریس همراه با گریز و پیوندهای الهی- فرهنگی ... ۹۹

۱۰۱ مقدمه

۱۰۶ ۳-۱-۱ نام درس: بوم‌شناسی دریا

۱۰۷ ۳-۱-۱-۱ سرفصل: خصوصیات محیط زیست دریایی

۱۰۷ ۳-۱-۱-۱-۱ مطلب علمی: وسعت دریاها

۱۰۸ ۳-۱-۱-۲-۱ مطلب علمی: شوری آب و جریان‌های دریایی

۱۰۹ ۳-۱-۱-۳-۱ مطلب علمی: منطقه‌بندی دریا

۱۱۰ ۳-۱-۲-۱ سرفصل: جزایر مرجانی

۱۱۰ ۳-۱-۲-۱-۱ مطلب علمی: مرجان‌ها

۱۱۳ ۳-۱-۳-۱ سرفصل: بهره‌برداری از منابع غذایی دریا

۱۱۳ ۳-۱-۳-۱-۱ مطلب علمی: آبزیان

۱۱۵ ۳-۲-۱ نام درس: پرندشناسی

۱۱۶ ۳-۲-۱-۱ سرفصل: مرفولوژی پرندگان

۱۱۶ ۳-۲-۱-۱-۱ مطلب علمی: رنگ در پرندگان

۱۱۹ ۳-۲-۱-۲-۱ مطلب علمی: آشنایی با انواع بال‌ها (و نحوه پرواز)

۱۲۰ ۳-۲-۲-۱ سرفصل: تکامل و رده‌بندی پرندگان

۱۲۰ ۳-۲-۲-۱-۱ مطلب علمی: رده‌بندی پرندگان

۱۲۱ ۳-۲-۳-۱ سرفصل: معرفی اجمالی سایر راسته‌های پرندگان

۱۲۱ ۳-۲-۳-۱-۱ مطلب علمی: راسته سبزه‌قبا بیان

- ۳-۳- نام درس: زیست‌شناسی حیات وحش..... ۱۲۳
- ۳-۳-۱- سرفصل: راسته خفاش‌ها..... ۱۲۵
- ۳-۳-۱- مطلب علمی: معرفی راسته خفاش‌ها..... ۱۲۵
- ۳-۳-۲- سرفصل: اهمیت شناخت و مطالعه حیوانات وحشی..... ۱۲۷
- ۳-۳-۱- ارزش اقتصادی..... ۱۲۷
- ۳-۳-۲- ارزش زیباشناختی..... ۱۳۰
- ۳-۳-۲- ارزش پزشکی (دارویی) حیات وحش..... ۱۳۱
- ۳-۳-۴- ارزش‌های تفریحی حیات وحش..... ۱۳۴
- ۳-۳-۳- سرفصل: سازگاری..... ۱۳۵
- ۳-۳-۱- مطلب علمی: سازگاری‌های حرکتی..... ۱۳۵
- ۳-۳-۴- سرفصل: فیزیولوژی دستگاه گوارش..... ۱۳۶
- ۳-۳-۱- مطلب علمی: نقش گردش خون در جذب غذا..... ۱۳۶
- ۳-۳-۵- سرفصل: عادات غذایی..... ۱۳۸
- ۳-۳-۱- تغذیه نوزاد پستانداران..... ۱۳۸
- ۳-۴- نام درس: مدیریت حیات وحش..... ۱۴۰
- ۳-۴-۱- سرفصل: مدیریت مؤلفه‌های اصلی زیستگاه (غذا، آب، پناه و خاک)..... ۱۴۱
- ۳-۴-۱- مطلب علمی: پناه گرمایی و سرمایی..... ۱۴۱
- ۳-۵- نام درس: مناطق حفاظت‌شده..... ۱۴۲
- ۳-۵-۱- سرفصل: سابقه و تاریخچه حفاظت در جهان و ایران..... ۱۴۳
- ۳-۵-۱- مطلب علمی: سابقه و تاریخچه حفاظت در جهان و ایران..... ۱۴۳
- ۳-۶- نام درس: اکوتوریسم..... ۱۴۶
- ۳-۶-۱- سرفصل: آشنایی با مفاهیم گردشگری..... ۱۴۷
- ۳-۶-۱- مطلب علمی: طبیعت‌گردی و اکوتوریسم..... ۱۴۷
- ۳-۷- نام درس: زیست‌شناسی حفاظت..... ۱۵۳

- ۳-۷-۱- سرفصل: حفاظت در سطح گونه ۱۵۴
- ۳-۷-۱-۱- مطلب علمی: حفاظت گونه‌ها ۱۵۴
- ۳-۷-۲- حفاظت در محل و خارج از محل ۱۵۵
- ۳-۸- نام درس: حقوق و سیاست گذاری محیط زیست ۱۵۵
- ۳-۸-۱- سرفصل: جایگاه محیط زیست در نظام سازمان ملل متحد ۱۵۷
- ۳-۸-۱-۱- مطلب علمی: عهدنامه‌های جهانی ۱۵۷
- ۳-۸-۲- سرفصل: سیر تحول تاریخی حقوق محیط زیست ۱۶۰
- ۳-۸-۲-۱- تاریخچه حقوق حفاظت از جانوران ۱۶۰
- جدول ۵-۱- مقایسه بیانیه حقوقی جانوران و قوانین حقوقی جانوران در اسلام ۱۶۱
- ۳-۹- نام درس: بوم‌شناسی حیات وحش ۱۶۹
- ۳-۹-۱- سرفصل: تعاریف و مفاهیم پایه در بوم‌شناسی حیات وحش ۱۷۰
- ۳-۹-۱-۱- مطلب علمی: تعریف جمعیت ۱۷۰
- ۳-۱۰- نام درس: بهسازی محیط زیست ۱۷۲
- ۳-۱۰-۱- سرفصل: میزان بهره‌برداری از طبیعت ۱۷۳
- ۳-۱۰-۱-۱- مطلب علمی: توازن طبیعت ۱۷۳
- ۳-۱۱- نام درس: مبانی علوم محیط زیست ۱۷۵
- ۳-۱۱-۱- سرفصل: مفاهیم اصلی تنوع زیستی ۱۷۶
- ۳-۱۱-۱-۱- مطلب علمی: تعریف تنوع زیستی ۱۷۶
- ۳-۱۱-۲- سرفصل: چرخه آب ۱۷۷
- ۳-۱۱-۲-۱- مطلب علمی: چگونگی چرخه آب در طبیعت ۱۷۷
- ۳-۱۱-۳- سرفصل: بیوم‌های مهم کره زمین ۱۸۲
- ۳-۱۱-۳-۱- مطلب علمی: بوم کوهستانی (کوهستان‌ها) ۱۸۲
- ۳-۱۲- نام درس: طراحی زون‌های مناطق حفاظت شده ۱۸۵
- ۳-۱۲-۱- سرفصل: اصول کاربردی و زیبایی‌شناختی در طراحی فضاهای

- طبیعی..... ۱۸۶
- ۱۲-۱-۱- مطلب علمی: الگوی بهینه طراحی..... ۱۸۶
- ۱۳-۳- نام درس: ریخت شناسی و رده بندی گیاهی..... ۱۸۸
- ۱۳-۳-۱- سرفصل: ساختمان میوه..... ۱۸۹
- ۱۳-۳-۱-۱- مطلب علمی: ریخت شناسی کلی میوه ها..... ۱۸۹
- ۱۳-۳-۲- ریخت شناسی میوه های ساده و آبدار (میوه های خشک و آبدار)..... ۱۹۰
- ۱۳-۳-۲- سرفصل: اصول رده بندی گیاهی..... ۱۹۱
- ۱۳-۳-۲-۱- مطلب علمی: سیستم های رده بندی در گیاهان..... ۱۹۱
- ۱۳-۳-۲-۲- گیاهان دولپه ای..... ۱۹۳
- ۱۳-۳-۳- تنوع رنگ و استفاده از آن در شناسایی گیاهان..... ۱۹۳
- ۱۳-۳-۳- سرفصل: ساختمان قسمتهای مختلف گل..... ۱۹۵
- ۱۳-۳-۱- مطلب علمی: تولید مثل در گل ها..... ۱۹۵
- ۱۳-۳-۲- تکثیر زایشی..... ۱۹۷
- ۱۳-۳-۴- سرفصل: مرفولوژی میوه..... ۱۹۹
- ۱۳-۳-۱- مطلب علمی: رسیدن میوه ها..... ۱۹۹
- ۱۴-۳- نام درس: درختان و درختچه های ایران..... ۲۰۰
- ۱۴-۳-۱- سرفصل: آشنایی با کلیدهای شناسایی..... ۲۰۱
- ۱۴-۳-۱- مطلب علمی: شناسایی از طریق ساقه..... ۲۰۱
- ۱۴-۳-۲- سرفصل: جغرافیای گونه های چوبی ایران..... ۲۰۳
- ۱۴-۳-۱- مطلب علمی: تأثیر تأثیر اقلیم و خاک بر توزیع جغرافیایی جوامع گیاهی..... ۲۰۳
- ۱۴-۳-۳- سرفصل: شناسایی درختان جنوب ایران..... ۲۰۴
- ۱۴-۳-۱- مطلب علمی: درختان شاخص و بومی جنوب ایران..... ۲۰۴
- ۱۵-۳- نام درس: ارزیابی توان سرزمین..... ۲۰۶
- ۱۵-۳-۱- سرفصل: نگرش سامانه ای (سیستمی) و اجزای آن..... ۲۰۷

- ۳-۱۵-۱-۱- مطلب علمی: نگرش سیستمی ۲۰۷
- ۳-۱۵-۲- سرفصل: ظرفیت برد سرزمین ۲۰۹
- ۳-۱۵-۱-۲- مطلب علمی: تعریف ظرفیت برد ۲۰۹
- ۳-۱۶- نام درس: مبانی ارزیابی اثرات توسعه ۲۱۴
- ۳-۱۶-۱- سرفصل: تعریف ارزیابی اثرات زیست محیطی و لزوم انجام ارزیابی ۲۱۵
- ۳-۱۶-۱-۱- مطلب علمی: تعریف ارزیابی اثرات زیست محیطی و لزوم انجام ارزیابی ۲۱۵

فصل چهارم: تدریس همراه با خودباوری ۲۱۹

- مقدمه ۲۲۱
- ۴-۱- اهمیت خودباوری ۲۲۱
- ۴-۲- لازمه خود باوری ۲۲۲
- ۴-۳- خودباوری در ایرانیان ۲۲۳
- ۴-۴- ضرورت خود باوری ۲۲۵
- ۴-۴-۱- حفظ فرهنگ ۲۲۵
- ۴-۴-۲- وابستگی قدرت و ثروت به دانش ۲۲۷
- ۴-۴-۳- استقلال ملی ۲۲۷
- ۴-۵- نمونه هایی از خودباوری ۲۲۸
- ۴-۵-۱- محیط زیست در برخی تألیفات نویسندگان مسلمان معاصر ۲۲۸
- ۴-۵-۲- برخی تألیفات معاصر نویسندگان مسلمان خارجی ۲۲۹
- ۴-۵-۳- خودباوری ها در زمینه محیط زیست ۲۳۰
- ۴-۵-۳-۱- فعالیت های دولتی ۲۳۰
- ۴-۵-۳-۱-۱- توجه به محیط زیست در قانون اساسی ایران ۲۳۰
- ۴-۵-۳-۲- فعالیت سازمان حفاظت محیط زیست در ایران ۲۳۱

۴-۵-۳-۱-۳- تصویب رشته محیط‌زیست با گرایش‌های گوناگون در کشور..... ۲۳۱

۴-۵-۳-۱-۴- انتخاب روز هوای پاک، روز محیط‌زیست و هفته منابع طبیعی..... ۲۳۱

۴-۵-۳-۱-۵- سازمان‌های مردم‌نهاد..... ۲۳۲

۴-۵-۳-۱-۶- مشارکت زنان در زمینه حفاظت از محیط‌زیست..... ۲۳۲

۴-۵-۳-۱-۷- آموزش دروس محیط‌زیست در همه سطوح تحصیلی..... ۲۳۲

۴-۵-۳-۱-۸- تأسیس مدارس محیط‌زیستی..... ۲۳۳

۴-۵-۳-۱-۹- برگزاری اردوهای محیط‌زیستی..... ۲۳۳

۴-۵-۳-۱-۱۰- استفاده از دانش بومی..... ۲۳۳

۴-۵-۳-۱-۱۱- فعالیت‌های برون‌زیستگاهی برای حفاظت از گونه‌های تهدیدشده در مراکز تکثیر در اسارت..... ۲۳۳

۴-۵-۳-۱-۱۱-۱- مراکز کشت بافت..... ۲۳۴

۴-۵-۴- موفقیت‌های علمی متخصصان محیط‌زیست درون ایران..... ۲۳۵

۴-۵-۴-۱- گرایش تنوع‌زیستی و حفاظت..... ۲۳۵

۴-۵-۴-۲- گرایش ارزیابی محیط‌زیست..... ۲۳۶

۴-۵-۴-۳- گرایش آلودگی‌های محیط‌زیست..... ۲۳۷

فصل پنجم: تاریخ دانش محیط‌زیست در تمدن ایران و اسلام..... ۲۳۹

مقدمه..... ۲۴۱

۵-۱- توجه به محیط‌زیست در اسلام..... ۲۴۱

۵-۱-۱- قرآن کریم..... ۲۴۲

۵-۱-۲- سیره نبوی و امامان معصوم..... ۲۵۰

۵-۱-۳- فقه و محیط‌زیست..... ۲۵۵

۵-۱-۳-۱- قواعد فقهی کاربردی در حفظ محیط‌زیست..... ۲۵۶

۵-۱-۳-۱-۱- قاعده لاضرر و لاضرار..... ۲۵۶

۵-۱-۳-۲- قاعده ضمان ید..... ۲۵۹

۵-۱-۳-۳- قاعده ضمان اتلاف..... ۲۶۰

۵-۱-۳-۴- قاعده احیای موات..... ۲۶۱

۵-۱-۵- اندیشمندان مسلمان و گسترش دانش محیط زیست..... ۲۶۲

۵-۱-۵- توجه به جانوران..... ۲۶۲

۵-۱-۴-۲- توجه به گیاهان..... ۲۶۷

۵-۱-۴-۳- توجه به آلودگی های محیط زیست..... ۲۶۹

۵-۲- تاریخچه توجه به محیط زیست در تمدن ایران باستان..... ۲۷۰

۵-۲-۱- توجه به محیط زیست در باور ایرانیان..... ۲۷۰

فصل ششم: حلقه های مفقوده..... ۲۷۳

مقدمه..... ۲۷۵

۶-۱- حلقه های مفقوده رشته محیط زیست..... ۲۷۶

۶-۱-۱- نام درس: قوانین و مدیریت محیط زیست..... ۲۷۶

۶-۱-۱-۱- برداشتن شکاف بین رشته تحصیلی حقوق اسلامی و رشته

محیط زیست و تصویب رشته جدید حقوق اسلامی محیط زیست..... ۲۷۶

۶-۱-۱-۲- همکاری فقها و حقوق دان های اسلامی با متخصصان

محیط زیست..... ۲۷۶

۶-۱-۱-۳- نگاه جدید به وقف در راستای حفظ محیط زیست..... ۲۷۷

۶-۱-۱-۴- امر به معروف و نهی منکر محیط زیستی..... ۲۷۹

۶-۱-۱-۵- تقویت دیپلماسی محیط زیست در سطح جهانی..... ۲۷۹

۶-۱-۱-۶- استقرار نظام حساب رسی محیط زیستی در کشور..... ۲۷۹

۶-۱-۱-۷- مشارکت مردمی در مدیریت منابع..... ۲۷۹

۶-۱-۲- درس زیست شناسی حفاظت..... ۲۸۰

۶-۱-۲-۱- استفاده از آموزه های دینی در دست-ورزی ژنتیکی موجودات

..... ۲۸۰

۶-۱-۲-۲- بازنگری دربارهٔ اسارت جانوران دست آموز ۲۸۰

۶-۱-۲-۳- ارائهٔ تعریف درست از شکار، شکارگری و مبارزه با شکار

تفریحی ۲۸۱

۶-۱-۲-۴- بازتعریفی از باغ وحش ها و سیرک ها ۲۸۱

۶-۱-۲-۵- اهمیت گیاه خواری در اسلام ۲۸۲

۶-۱-۲-۶- تهیه منشور اخلاق محیط زیستی ۲۸۲

۶-۱-۲-۷- تقویت هوش محیط زیستی در جامعه ۲۸۲

۶-۱-۲-۸- احیا و بازسازی اکوسیستم های تخریب شده ۲۸۳

۶-۱-۲-۹- شناسایی اکوسیستم های حساس و ارزشمند ۲۸۴

منابع ۲۸۵